

Något om de mindre gårdarna, torpen och stugorna i Gunnarp.

Den lilla byn i Gunnarp.

Av Nils Nilsson

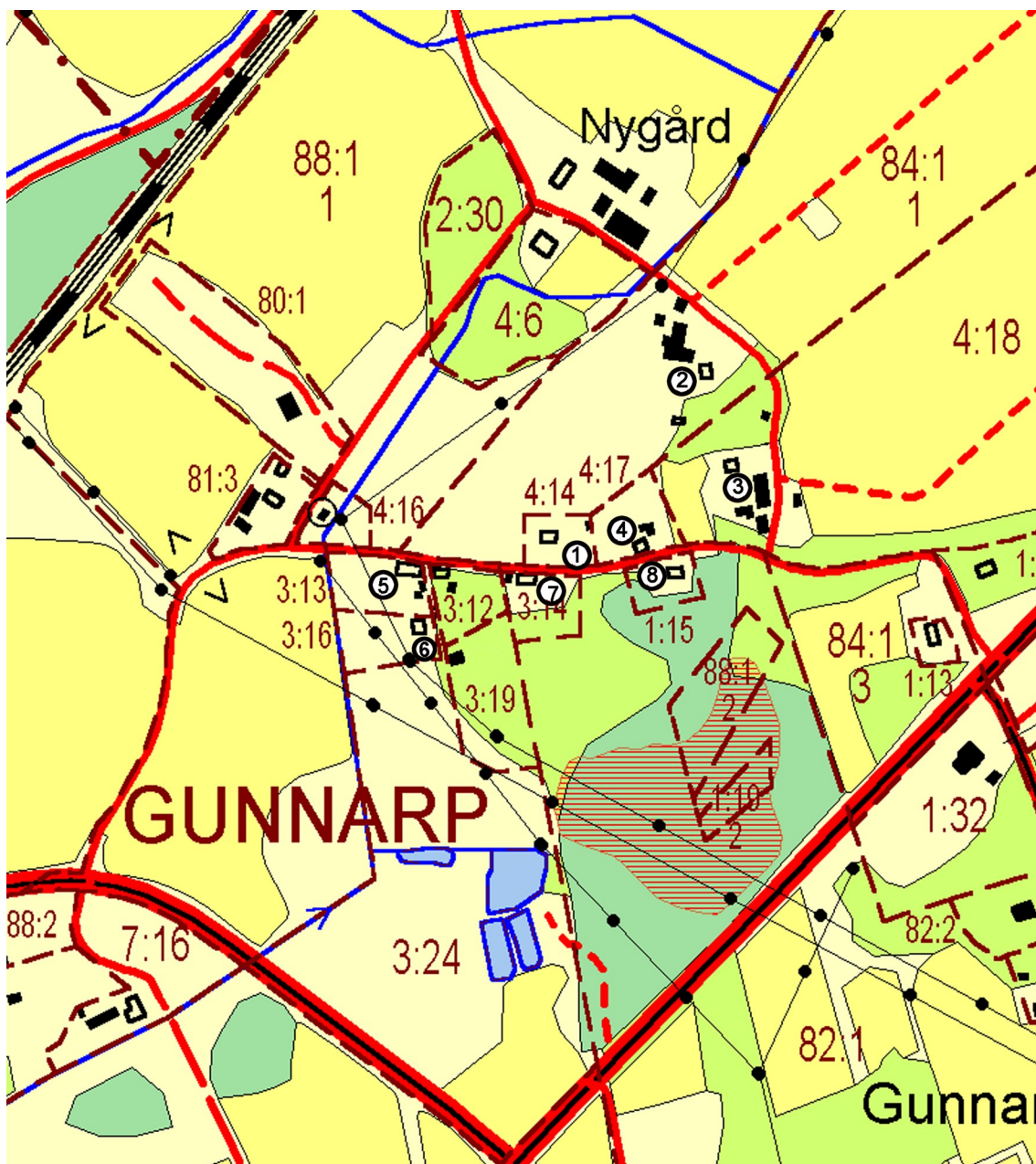
När och hur Gunnarpsgården en gång bildades vet jag inte. Det var uppenbarligen så att de riktigt stora gårdarna ägde väldiga markområden för flera hundra år sedan. Landet var glest befolkat, men befolkningen ökade efter hand både bland dem som ägde godsen och den obemedlade allmogen. Alla dessa människor behövde jord för sin försörjning. De största godsen delades i mindre gods. Dessa i sin tur i mindre och mindre enheter. Små gårdsbruk och torp bildades. Så blev det också i Gunnarp. Gunnarpsgården var den stora gården. Delar av den ingick i Gunnarps Nygård, som bildades senare.

Emellan Nygård och Gunnarpsgården ligger en liten trevlig by bestående av sju små fastigheter, varav några av dem är ganska gamla. Jag tror att några av dem har ägts av Gunnarpsgården och tillkommit som bostäder åt familjer som arbetat på gården.

I och med att väg 23 år 1955 – 1958 ombyggdes och ej längre kom att gå genom Tjörnarps stationssamhälle, utan fick den sträckning som den nu har, kom också den här lilla byn ett stycke bort från allfarvägen. Här går vägen i väst – östlig riktning med två fastigheter på den norra sidan av vägen och fem fastigheter söder om vägen.

På sommaren 1930 kom jag att besöka det västligaste huset (**1**) på vägens norra sida. Det var nämligen så att där bodde Hjalmar Johnsson (egentligen Johansson), hans fru Ragnhild och deras tre barn, Ingvar, Ingegärd och Sven. Orsaken till att de bodde här var den, att på det ganska nyligen från Gunnarps Nygård avstyckade hemmanet som de hade köpt, ännu ej hunnit byggas något bostadshus. Övriga byggnader fanns. Huruvida detta hus som, enligt Hjalmar, tidigare varit ett stathus, ingick i köpet av hemmanet vet jag inte. Ett nytt bostadshus (**2**) uppfördes på gården ganska snart.

Att jag då befann mig där hade sin grund i att min far och Hjalmar Johnsson var kusiner. Besöket gällde att vi då skulle se deras nyinköpta egendom. Vi åkte dit med hästskjuts från Ynglingarum, där vi då bodde. Far körde med en svart märr, som hette Elly, hon var lugn och bra att åka efter.

Gunnarps by omkring Gunnarps Nygård

På 1920-talet var detta en för sin tid stor gård, som ägdes av Hilbert Pålsson. (På gården fanns även ett kafferostereri.) I slutet av 1920-talet styckades gården ut i mindre enheter genom den statliga Egnabems-nämndens försorg. I texten hänvisas till hus vid siffrorna inom ring.

Vad jag särskilt minns från det besöket var att vi barn lekte och hade roligt och att de hade ett svart-vitbrokigt marsvin i en bur vid väggen. Ett sådant djur hade jag aldrig sett förut. Jag var då tio år.

Gården som de hade köpt låg liksom bakom byn, från vägen sett. Gården var ett tvåhästarsbruk med slåt och bra jord. Hemmanet övertogs så småningom av yngste sonen Sven och hans fru Gunvor. I våra dagar brukas gården av Christian Willadsen.

Granne till Hjalmar och Ragnhild, på den andra sidan, var Anders Persson och hans fru (3). Deras äldste son, Per Andersson, och hans fru Ann-Mari inköpte sedan det huset där Hjalmar Johnsson och hans familj tillfälligt bott. Per Andersson arbetade i många år på tegelbruket i Gunnarp.

Anders Perssons yngsta dotter Alva och hennes man Gunnar Asplund övertog sedan gården, vilken de så småningom överlät till sin yngste son Göran, som nu brukar den. Till denna gården hörde också det lilla huset som ligger östligast på den norra sidan av byvägen (4). Detta hus köptes av Alva Asplunds bror Ture.

Om man går vidare västerut på byvägen så ligger där på södra sidan tre hus ganska tätt tillsammans. I huset som ligger längst västerut (5) bodde för ganska många år sedan en man som hette Gustav Persson och hans hustru som hette Kjerstin. De hade tidigare brukat en mindre gård i Gunnarp, som de på grund av ohälsa måste lämna. De hade en son som hette Karl Gustavsson. Han arbetade i många år på tegelbruket i Gunnarp, men blev sedan lantbrukare. (Hans syster Ester gifte sig med predikanten Sigfrid Svensson. Båda är väl ihågkomna av de äldre Tjörnarpsborna.)

Gustav Persson var en flitig och kunnig man, som under sin tid här i stugan sysslade med att göra träskor och fläta enekorgar.

I ett av dessa hus har bott någon som bakade spettekakor i gången tid. Vidare har jag fått uppgift om att en man bott här som varit kafferostare åt Hilbert Pålsson, som då ägde Gunnarps Nygård. Stugornas folk var kunniga i mångahanda göromål.

Det huset som ligger längst åt söder (6) är det som blivit senast byggt. Det byggdes av en man som hette Karl Persson. Hans son Krister Persson övertog sedan huset och bodde här till sin död.

Fortsätter man längs byvägen österut något hundratal meter, kommer man till ett ganska långt hus på den södra sidan om vägen (7). Det ligger lågt i förhållande till vägen. Här bodde John Johansson Tjörnestig under 1950 – 1970 talen. Han renoverade och isolerade huset så att det blev ordentligt ombonat. Kanske är detta det äldsta huset i byn.

En gång då jag besökte John sade han att här hade tidigare bott en träskomakare. Denne man hette Jöns Månsson. I husförhörslängderna för perioden 1887 – 1897 står det att här bor också hans två bröder nämligen vagnmakargesällen Nils Månsson Kjellkvist och snickargesällen August Månsson Rosvall. Troligen var denna stuga deras barndoms-hem. Jöns Månsson var kort till växten och kallades därför ofta av sina samtida för Lilljöns. Detta innebar på intet sätt att han som person eller yrkesman skulle vara undermålig. Snarare tror jag att han var det motsatta.

Att vara träskomakare till yrket under hans senaste aktiva tid var att utöva ett yrke i utdöende. Jag tror inte att det idag finns någon svensk som kan göra ett par användbara träskor. Säkerligen finns det idag människor som aldrig ens sett ett par träskor (Stockholmare o andra) och kallar därför trätofflor för träskor. Under min uppväxttid 1920 – 1930 talen, gick många, särskilt äldre personer, med träskor och då främst under vintern, då det var kallt.

Jöns Månssons båda bröder Nils och August utbildade sig i sina yrken på det sätt som var vanligt vid den tiden, nämligen att gå i lära hos en person som var mästare i yrket. Man började med att arbeta som lärling, blev sedan efter avlagt och godkänt prov, gesäll

och sedan efter godkänt prov mästare. Man kunde dock genom att bli egen företagare i yrket kallas sig mästare. Vanligt var att man efter avlagt gesällprov tog sig ett nytt efternamn t.ex. Kjellkvist. Ofta tog man, med dennes tillåtelse, sin mästares efternamn.

Det huset i byn, som ligger längst åt öster (8) ägdes en tid av vagnmakaren Nils Kjellkvist. Kanske byggde han det också. Kjellkvist var en skicklig yrkesman, som gjorde fina arbeten som möbler, vagnshjul och andra finsnickerier. Maskinutrustningen var väl inte så avancerad på den tiden, men i sin verkstad hade han åtminstone en svarv. Det har berättats att svarven drevs medelst vev och ett stort hjul, och att då han skulle svarva kallade han på sin fru, som då kom ut och drog svarven. Ett föga intressant eller stimulerande arbete.

Kanske blev han mest känd ute i bygderna för sin tillverkning av bihus. Han var inte bara en skicklig snickare utan han var också lika kunnig som biodlare och ägde ca femton bisamhällen. Han var så kunnig i biodling att han utnämndes till biodlingskonsulent i Kristianstads län. Hur han skaffade sig sina kunskaper vet jag inte, men det har funnits en biodlingsskola i Markaryd. Kanske lärde han där. Han var ofta ute och höll kurser och föredrag, företrädesvis om söndagarna. Han hjälpte också biodlarna i hemtrakten då så behövdes.

Kjellkvist och en annan snickare i Kristianstadstrakten hade också i uppdrag att tillverka bihus åt medlemmarna i Kristianstads Läns Biodlarförbund (kanske är namnet inte helt rätt). Nils Kjellkvists bihus var litet speciella till sin utformning i det att de hade sadeltak (kanske hade inte alla det). Dessa bihus kallades för Kjellkvistare. I boken Byar i Tjörnarp sid. 130 visas en bigård om nio sådana bihus som Kjellkvist gjort.

Kjellkvist hade en liten dragkärra med två hjul. På den fraktade han ett bihus åt gången då de skulle levereras. Många bihus transporterades med denna till järnvägsstationen i Tjörnarp för transport till någon biodlare på annan ort.

I min ägo har jag en putshyvel och en klubba som tillhört Nils Kjellkvist. Kanske kan det var tillåtet att med fantasi och önsketänkande hoppas på att just denna hyvel har varit hans gesällprov.

Nils Nilsson

Kompletterande uppgifter av Nils Kjellkvists sonson Nils-Erik Kjellkvist

Mellan hus 6 och 7 på kartan ligger ett hus som ägdes och beboddes av Johanna Nilsson.

Hus 8 ägdes inte av Nils Kjellkvist, utan han hyrde det av sin bror Jöns Månsson. När Nils gått ur tiden köpts hans son Emil huset av Jöns 1939. Köpesumman var nog 1600 kronor. Det var Emils fru Anna, som bakade spettekakor.

I yngre dar byggde Nils Kjellkvist kyrkor i Danmark. Som vagnmakare tillverkade han bl.a. den fina likvagn, som användes vid begravningar i Tjörnarps.

Han var även fotograf på den tiden, då negativerna utgjordes av glasplattor.

Nils visade ibland sina bilar på utställningar och vann priser bl.a. på Baltiska utställningen i Malmö 1914.

Han lär även vara den förste i Tjörnarps, som hade cykel.

120815

Nils-Erik Kjellkvist